

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології

Науковий журнал
Виходить десять разів на рік

Заснований у листопаді 2009 року
№ 6 (60), 2016

CEJSH

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

Суми
СумДПУ імені А. С. Макаренка
2016

commission, which carried out the organization and supervision of training and methodological support in schools, colleges and technical schools of the Ministry of Railways. General Directorate of education institutions of the Ministry of Railways and its respective field offices carried out a systematic check of the status of the teaching of academic disciplines and their methodological maintenance and material and technical equipment rooms.

Of great importance in the educational-methodological support of educational process in education institutions of the MRs, as evidenced by the analysis of historical materials, were the libraries of different levels – those that existed directly in the educational and road technical library with the relevant line departments. They solved the problem of factual lack of adequate number of educational and popular scientific literature in schools, colleges and technical schools of the Ministry of Railways.

Cabinet system of education at the stage of technologizing became dominant, which allowed active devices to fill rooms, models, posters, manuals. Showing scientific, methodological and technical support of the educational process in establishments of the Ministry of Railways in Ukraine in 1920-60 years of the twentieth century. The content and features of training and methodological support for the training of railways in Ukraine are characterized.

Key words: *lesson plans, notes, thematic work plan, methodological council structure, methodological work, travel pedagogical cabinets, logistics equipment cabinets, systematic inspection of teaching subjects, cabinet system.*

УДК 37: 372+374

Ірина Трубавіна

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди

БАТЬКІВСЬКА ПРОСВІТА У СУЧАСНИХ ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Стаття уточнює сутність сучасної батьківської просвіти в дитячих дошкільних навчальних закладах, показує її актуальність. Методологією дослідження є родиноцентричний, проблемно-орієнтований, діяльнісний, аксіологічний, особистісно-орієнтований підходи. Результатами дослідження є визначення батьківської просвіти в сучасному ДДНЗ, розкриття її змісту, рівнів здійснення, етапів роботи, технології і форм реалізації, суб'єктів роботи і форм організації їх взаємодії між собою. Практичним значенням статті є зміст і технології просвіти. Висновками є необхідність оновлення її змісту та реалізації на основі комплексно-цільової програми. Перспективами дослідження є підготовка фахівців ДДНЗ до роботи в нових змістових, організаційних умовах.

Ключові слова: *батьківська просвіта, первинний соціальний досвід дитини, права дитини, права батьків, комплексно-цільова програма, мультидисциплінарна команда фахівців, форми батьківської просвіти, рівні батьківської просвіти, етапи батьківської просвіти.*

Постановка проблеми. Ураховуючи те, що саме батьки несуть відповідальність за свою дитину, її виховання й розвиток, реалізацію і захист її прав, то постає питання про просвіту батьків у дитячих дошкільних навчальних закладах. Особливо гостро це питання постає перед батьками з числа ВПО, які стикаються з труднощами формування первинного соціального досвіду дитини перш за все в умовах військового конфлікту.

Соціальний досвід дитини визначається як слід, що залишає у свідомості, душі та поведінці дитини на початковому етапі онтогенезу, як практика проживання різних соціальних ситуацій. Соціальний досвід дитини – це не те, що вона знає та пам'ятає, тому що прочитала, вивчила, а те, що вона пережила, і цей досвід постійно визначає її дії та вчинки [1, 6]. Трирічна дитина в дитячому садочку сьогодні плаче не від Бабая, а від того, що вона боїться Путіна, він прийде і все забере – це реальний випадок з практики ДДНЗ. Дитина все бачить, відчуває, навіть не розуміючи складні життєві умови сьогодення, і реагує на них по-своєму, формуючи свій алгоритм дій, динамічний стереотип. Оволодіти соціальним досвідом для дошкільняти – не лише засвоїти певні соціальні норми, правила, зразки, а мати готовність реалізовувати їх у реальному житті, у реальних стосунках: розв'язувати складні ситуації, домовлятися між собою, ініціювати чи підкорятися, уміти перемагати та програвати тощо [1, 6]. До того ж діти, які багато вже чого страшного бачили і відчули – у зоні військового конфлікту, АТО, з сімей у СЖО – вимагають особливої роботи з боку педагогічного колективу ДДНЗ, зокрема в аспекті батьківської просвіти щодо спільних зусиль із сім'єю у формуванні цього досвіду в контексті єдиного суспільного й родинного виховання.

Аналіз актуальних досліджень. Програми батьківської просвіти існують у багатьох країнах світу. Вони є обов'язковими чи добровільними, формальними, неформальними, інформальними, державними, недержавними, муніципальними, платними й безкоштовними, але їх зміст зводиться, в основному, до допомоги у вихованні дітей, догляду за ними, розвитку батьківської компетентності, усвідомленого батьківства (Франція, Велика Британія, Україна, Туреччина, Мексика). Лише окремі програми для батьків стосуються прав дитини в родині – так, це Індія за підтримки ЮНІСЕФ щодо протидії дитячій праці і захисту права дітей на освіту, Україна – щодо прав дітей у прийомних сім'ях і ДБСТ [7]. Проблема батьківської просвіти пов'язана в контексті громадянської освіти з реалізацією прав дитини, допомогою батькам у їх реалізації, оскільки тільки вони можуть представляти законно інтереси своєї дитини, вони повинні знати права батьків щодо своєї дитини в родині, своїх можливостей у їх захисті. Окремо можна виділити необхідність формування батьківської компетентності – як любити дитину, як її виховувати, як за нею доглядати[8]. У цьому контексті батьківська просвіта є актуальним завданням дитячих дошкільних навчальних закладів, які щоденно відвідує дитина, а педагоги постійно мають зв'язки з батьками, спілкуються з ними в інтересах дитини і перші можуть професійно помітити проблеми з дитиною.

Як свідчать дослідження з проблеми, батьківська просвіта розглядалась як материнська просвіта (Й. Песталоцці), батьківські гуртки в Російській імперії, батьківська просвіта (Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо), як державне завдання

країн, що розвиваються, педагогам щодо всіх батьків (Мексика, Туреччина), як індивідуальна робота з батьками соціальних служб шкіл (Велика Британія, Франція), як робота на радіо й видання літератури для батьків щодо виховання дітей (А. Макаренко, В. Сухомлинський, Б. Спок), як поради батькам щодо виховання хлопчиків і дівчат (Б. та О. Нікітіни, Ірина Ханхасаєва, Дж. Грей, К. Кволс), спілкування з дітьми (Ю. Гіппенрейтер, М. Дені, [Н. Манеліс](#)), як любити дітей (Я. Корчак, Г. Чепмен, Р. Кэмпбелл, Ж. Ледлофф), доглядати за ними й берегти їх здоров'я (Є. Комаровський), як робота соціальних служб, НДО – материнські школи, школи молодих батьків, батьківські клуби, центри реабілітації для дітей з особливими потребами (Г. Лактіонова, І. Зверєва, Р. Кравченко, І. Трубавіна та ін.). Окреме місце посідає робота з батьками-трудовими мігрантами – щодо прийняття рішення батьками про від'їзд на роботу, спілкування на відстані й возз'єднання сім'ї при поверненні батьків додому (І. Зверєва, К. Левченко, І. Трубавіна та ін.), з батьками щодо виховання особливої дитини (Р. Кравченко, О. Клопота), з опікунськими, прийомними сім'ями, ДБСТ, дитячими селищами – щодо виховання нерідних дітей (І. Пеша, Н. Комарова, Л. Харченко). Існують і дослідження щодо роботи школи з сім'ями учнів (О. Колесникова, Н. Островська та ін.). Але всі ці дослідження не акцентують увагу на батьківській просвіті, дитячому дошкільному навчальному закладі та його можливостях у цьому питанні, вони стосуються окремих прав дитини та її проблем у вихованні, навчанні, розвитку й соціалізації, відсутня обґрунтована система батьківської просвіти в аспекті прав дитини і прав батьків щодо своєї дитини. Як показує оглядовий аналіз тематик батьківських зборів, які проводять класні керівники ДДНЗ, немає системи у виборі тем, їх наступності, вони обираються з огляду на поточні й типові вікові проблеми розвитку дитини і у зв'язку з екстремальними подіями. Разом із цим відзначаємо присутність у сучасних ДДНЗ різних областей України дітей із сімей з числа ВПО, з зони АТО, які опинились у складних життєвих обставинах, живуть у них тривалий час, коли батьки переживають свої проблеми, які пов'язані з адаптацією до нових умов життя, примирення з тим, що сталося, що значною мірою відбивається на дітях, їх поведінці, первинному соціальному досвіді, емоційно-вольовій сфері тощо. Проблеми цих сімей значною мірою розв'язують адміністративні й соціальні послуги, державна підтримка, але особистісні проблеми та проблеми стосунків у сім'ї на цьому фоні залишаються нерозв'язаними, оскільки соціальні послуги надаються на умовах добровільності прийняття послуг. Організація взаємодії батьків із педагогами, соціальними педагогами, психологами в ДДНЗ в інтересах дитини, перш за все, батьківська просвіта, може значною мірою сприяти також соціальній адаптації, реабілітації цих дітей у нових умовах життя, формуванню в них позитивного первинного соціального досвіду. Така взаємодія є завданням ДДНЗ. Вона повинна ґрунтуватися на різних наукових

підходах, які зумовлюють відбір її змісту, технологій, методів і форм проведення. Тому постає питання про зміст і завдання батьківської просвіти, її рівні, форми й методи в дитячому дошкільному навчальному закладі, зокрема з дітьми з числа ВПО. Їх визначення і стало **метою статті**.

Методами дослідження є теоретичний аналіз літератури з проблеми, узагальнення існуючого досвіду з проблеми, узагальнення, виділення головного.

Виклад основного матеріалу. Розробка змісту, форм і методів батьківської просвіти в ДДНЗ вимагає визначитися з теоретичними основами її здійснення. Теоретичними основами роботи є наукові підходи, які дозволяють виробити обґрунтований напрям роботи на основі певного погляду на вирішення проблеми. Відбір підходів ми здійснювали, виходячи з інтересів, потреб, прав дитини, призначення ДДНЗ у суспільстві, прав та обов'язків батьків щодо дітей, функцій родини в суспільстві. Так, розроблений нами [8] родиноцентричний підхід зумовлює виділення прав дитини, прав і обов'язків батьків як орієнтиру в просвітній роботі працівників ДДНЗ. Він також полягає в тому, що робота з сім'єю має бути спрямованою на створення умов (через надання освітніх і соціальних послуг) для реалізації прав дитини в сім'ї та права батьків на виховання своєї дитини. Проблемно-орієнтований підхід потрібен для виокремлення рівнів просвіти і проблем розвитку дітей, реалізації їх прав, роботи з окремими категоріям дітей. Важливими є діяльнісний, особистісно-орієнтований, аксіологічний підходи для розуміння ролі батьків у вихованні дітей і реалізації їх прав, показу зразків реалізації цих прав у щоденній практиці родини, формування відповідальності батьків за виховання дітей, батьківської компетентності. Провідним стрижнем взаємодії ДДНЗ та батьків є інтереси й потреби дитини та навчання створенню батьками умов для реалізації прав дітей і задоволення потреб дітей [9]. Тому сучасна батьківська просвіта – проблема багатоаспектна. Вона педагогічна в контексті виховання дітей, соціально-педагогічна в аспекті захисту їх прав і створення для цього найкращих умов через педагогізацію родини, психологічна щодо формування батьківських почуттів, батьківства, відчуття родини, правова – в контексті відповідальності батьків за виховання й розвиток дітей, соціальна в аспекті сім'ї як основного фактору первинної соціалізації дитини, медико-соціальна – в контексті догляду за дитиною і реалізації її права на здоров'я тощо. Якщо розглянемо просвіту в контексті дітей із числа ВПО, то вона повинна бути спрямованою на подолання комплексу проблем дітей із цієї категорії. Отже, проблему мають розв'язувати у взаємодії фахівці різних сфер діяльності в конкретному ДДНЗ кожен у своєму напрямі, але у взаємодії між собою в інтересах прав дитини. Таким чином, всі педагогічні та медичні працівники, керівники навчальних закладів у межах своїх

обов'язків і фаху, виходячи з положень про функціональні обов'язки, можуть здійснювати батьківську просвіту в мультидисциплінарній команді за спільним погодженим планом та програмою. Необхідно наголошувати на тому, як права дитини і батьків, батьківську відповідальність за дитину реалізує надана інформація. Тобто треба як розповідати про те, як виховувати дитину, так і наголошувати на тому, що це – обов'язок батьків – гарно виховати дитину, їх відповідальність за неї, а також їх гордість і радість за дитину, що це право дитини – мати найкращі умови для виховання й розвитку в родині, на сімейне виховання і догляд. Отже, треба поєднувати інформацію про права і відповідальність батьків за дитину, права дитини з тим, як їх реалізувати в сім'ї й захищати в суспільстві. Таким чином, постає питання про необхідність організації й розробки змісту батьківської просвіти в дитячих дошкільних навчальних закладах, ураховуючи особливості дітей із ВПО та інших категорій сімей у СЖО. Тобто така робота повинна бути єдиною в напрямі типових проблем дітей і різною за категоріями сімей у СЖО, дітей із особливими потребами. Зазначимо, що якщо керівництво ДДНЗ має тільки здійснювати зв'язки з батьківським активом, то вихователі, соціальні педагоги, медичні працівники і психологи повинні мати постійні зв'язки з батьками всіх вихованців – кожен у своєму аспекті. При цьому психологи і соціальні педагоги повинні мати зв'язки з тими дітьми, які мають проблеми в соціалізації, проводити діагностику й корекцію з ними та їх сім'ями. Отже, можемо говорити про різні рівні батьківської просвіти, у залежності від проблем дитини. Виходячи зі сказаного, можемо визначити батьківську просвіту в сучасному дошкільному навчальному закладі як цілеспрямовану, керовану систему заходів його працівників – педагогічних, медичних, адміністрації закладу з батьками учнів в інтересах успішного навчання, виховання, соціалізації й розвитку дитини, створення соціальних і педагогічних умов для найповнішої реалізації її прав у сім'ї та суспільстві, виконання батьками своїх обов'язків щодо дитини через просвіту батьків.

Викладене дозволяє говорити про:

1. Необхідність виділення цієї проблеми як проблеми всіх ДДНЗ, яка може бути розв'язаною через комплексно-цільову програму ДДНЗ з проблеми формування первинного соціального досвіду дітей та батьківської просвіти у вигляді систематичної програми на базі ДДНЗ з урахуванням віку дитини. КЦП дає змогу поєднувати зусилля й можливості вихователів, психолога, медичного працівника, соціального педагога, адміністрації, залучити юриста – з визначенням відповідальних за напрямками змісту та етапами роботи з розв'язання проблеми, узгодженням терміну і форми роботи.

2. Змістом КЦП повинні бути такі напрями: формування первинного досвіду дитини у взаємодії сім'ї та дошкільного закладу, медичні аспекти дог-

ляду за дитиною, психологічні аспекти виховання дитини, виховання й розвиток дитини, проблеми соціалізації дитини, правові аспекти виховання й догляду за дитиною, проблеми формування первинного пізнавального і соціального досвіду в дітей різних категорій, зокрема з числа ВПО та з зони АТО.

А. Батьківська просвіта в КЦП включає різні рівні її змісту – в залежності від проблем дитини в реалізації її прав і проблем її розвитку й соціалізації. Це можуть бути проблеми розвитку дітей – типові для всіх дітей у певному віці щодо реалізації прав і соціалізації, а можуть бути проблеми певних груп і прошарків населення, окремих дітей, причиною чого є різні нетипові причини. Тому батьківська просвіта за змістом є рівневою і являє собою піраміду – первинна, вторинна, третинна просвіта, що обумовлено проблемами батьків у розвитку й соціалізації, навчанні і вихованні їх дітей. Основа піраміди – типові проблеми розвитку, первинна просвіта, а далі як у піраміді: вторинна батьківська просвіта щодо окремих груп дітей, які є групами ризику, третинна просвіта – щодо окремих дітей із нетиповими проблемами, зокрема дітей із числа ВПО, з зони АТО. Первинна просвіта батьків здійснюється як широка інформаційна робота про права дитини, відповідальність батьків за неї, створення умов для реалізації прав дитини, типові проблеми розвитку й соціалізації дитини, про установи і організації, які сприяють реалізації прав дітей. Вторинна просвіта стосується дітей із проблемних сімей або сімей у СЖО і попередження можливих нетипових проблем розвитку конкретної дитини, створенні умов для її успішного виховання й розвитку, реалізації нею своїх прав у родині і суспільстві, можливі способи з боку держави й суспільства щодо допомоги сім'ї в цьому. Третинна просвіта здійснюється з батьками дітей, які вже мають проблеми соціалізації, розвитку, виховання, реалізації прав дітей для недопущення погіршення стану дітей і відновлення їх морального, емоційного, соціального, фізичного благополуччя.

Б. Ураховуючи структуру первинного соціального досвіду дитини, у КЦП повинні бути передбаченими також заходи, спрямовані на формування компонентів соціальної досвідченості дошкільників, про які повинні знати батьки і брати в них участь: соціально-когнітивний – через формування знань про соціальні ролі й усвідомлення власної соціальної ролі; знань про норми і правила соціальної взаємодії; емоційно-ціннісний – через формування інтересу до довкілля та самого себе, адекватних реакцій на емоції оточення, умінь відчувати та вербалізувати власний емоційний стан; соціально-комунікативний, який передбачає формування вмінь адекватно й доречно спілкуватися в різних соціальних ситуаціях (висловлювати свої думки, наміри, бажання, прохання), усвідомлення етичних норм спілкування; уміння орієнтуватися в ситуації спілкування; діяльнісно-поведінковий через формування соціальної активності, навичок рольового функціонування; навичок соціальної взаємодії з дітьми та дорослими [1, 8].

В. Спочатку змісту цій просвіти треба навчити самих працівників ДДНЗ.

3. Формами роботи з батьками можуть бути такі: батьківські гуртки, школи, клуби, тренінги, круглі столи, батьківські конференції, обмін досвідом; батьківські збори; індивідуальна робота (консультації, поради батькам, відвідання сім'ї); бібліотечка для батьків, виставка літератури, сайт із переліком літератури для допомоги у вихованні й розвиткові дітей; зустрічі з фахівцями (лікарями, педагогами, психологами, соціальними педагогами); спільні свята, розваги, сімейні спортивні змагання, конкурси (типу «Родовід моєї сім'ї»); фотовиставки, фотоконкурси; підготовка батьків до проживання спільно з дітьми тематичного дня, який розпочався ще в ДДНЗ і продовжився вдома тощо [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8].

Відзначимо, що треба при роботі з дітьми з числа ВПО для формування їх соціального досвіду враховувати структуру цього досвіду: повинні бути реалізованими відповідно до його компонентів – орієнтувально-діагностичного, мотиваційно-поведінкового, соціально-зорієнтованого – етапи його формування, кожний із яких підсилює новоутворення попереднього і орієнтований на взаємодію педагогів, дітей і батьків [1, 9]. Мета орієнтувально-діагностичного етапу полягає в налагодженні стосунків дошкільного закладу з різними соціальними установами громади; складанні картотеки сімей вихованців і потенційних вихованців для уточнення стратегії й тактики спрямованої роботи з батьками; залученні батьків до самодослідження ними батьківської позиції, стилю виховання; плануванні й розгортанні спільних для батьків та дітей проектів. Мотиваційно-поведінковий етап передбачає вже активізацію взаємин батьків і педагогів дошкільного закладу, пробудження в батьків відповідальності за якість родинного виховання, залучення батьків до різних форм спільного з дітьми дозвілля. Метою третього, соціально-зорієнтованого, етапу є пробудження в дітей і підтримка в батьків інтересу до соціуму та суспільної культури, розширення їхніх уявлень про суспільне довкілля, допомога в осмисленні свого місця і місця своєї родини в широкому соціумі, розширення кола соціальних уявлень, формування соціальної досвідченості дітей, що ґрунтувалися на спільній їх участі разом із дорослими в різних заходах (акціях, святах, праці, родинних розвагах) [1, 9].

На основі викладеного можна зробити **висновки** про те, що потрібна система батьківської просвіти в ДДНЗ, яка ґрунтуватиметься на родинноцентричному, діяльнісному, проблемно-орієнтованому, особистісно-орієнтованому, аксіологічному підходах, своїм змістом матиме реалізацію прав дітей у сім'ї й суспільстві, відповідальність батьків за дітей, проблеми реалізації прав дитини, шляхи їх подолання батьківською компетентністю, здійснюватиметься як система за КЦП в мультидисциплінарній команді фахівців, передбачає різнорівневу

діяльність – первинну, вторинну, третинну просвіту батьків, яка розрізняється за змістом, суб'єктами, методами, формами, кількістю залучених фахівців, урахує різні категорії сімей у СЖО, різні проблеми дітей. Але все це потребує спеціальної підготовки педагогічних працівників до такої роботи, що і є перспективою подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алеко О. А. Формування первинного соціального досвіду дитини у процесі взаємодії суспільного і родинного виховання : автореферат дис. на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спец. 13.00.05 – соціальна педагогіка / Алеко Оксана Анатоліївна. Слов'янськ : ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». – 2016. – 20 с.

2. Вайнола Р. Х. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / [Р. Х. Вайнола, З. Г. Зайцева, І. М. Трубавіна та ін.] ; за ред. А. Й. Капської, І. М. Пінчук, С. В. Толстоухової. – К. : ДЦССМ, 2000. – 260 с. – авт. : С. 11, 13, 22, 24, 31, 32, 33, 53, 54, 65, 85, 86, 120–123, 155, 157, 176, 180–182, 199, 226, 228, 232, 236.

3. Ворончихина Л. Ю. Родительское просвещение как условие подготовки детей старшего дошкольного возраста к обучению в школе / Л. Ю. Ворончихина // Социальная сеть работников образования. – Режим доступа :

<http://nsportal.ru/detskiy-sad/materialy-dlya-roditeley/2012/06/12/roditelskoe-prosveshchenie-kak-uslovie-podgotovki>

4. Лучшие региональные практики родительского просвещения. – Режим доступа :

<http://nra-russia.ru/glavnaya/roditelskoe-prosveshhenie/luchshie-regionalnye-praktiki-roditelskogo-prosveshcheniya/>

5. Петренко П. П. Педагогическое просвещение родителей в отечественной системе образования в послевоенные годы : теория и практика : дис канд. пед. наук по спец. : 13.00.01 – Общая педагогика, история педагогики и образования / Петренко Петр Петрович. – Пятигорск : ПГПУ. – 2006. – 198 с.

6. Родительская академия. Психолого-педагогическое просвещение родителей. Родительское собрание «Построение психологического контакта между ребёнком и родителем». Режим доступа :

<http://vashpsixolog.ru/working-with-parents/50-appensata/2045-roditelskaya-akademiya-psixologo-pedagogicheskoe-prosveshhenie-roditelej?start=2>

7. Трубавіна І. М. Зміст та форми просвітницької роботи з батьками : науково-методичні матеріал / Ірина Миколаївна Трубавіна. – К. : УДЦССМ, 2000. – 86 с.

8. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з сім'єю в Україні : теорія і методика : монографія / Ірина Миколаївна Трубавіна. – Х. : Нове слово, 2007. – 395 с.

9. Trubavina I. N. On the Ways of Parent Education / Irina Nikolaevna Trubavina // European integration through education : traditions the present and the future. – Lublin : Maria Curie-Sklodowska universiti press, 2004. – P. 515–522.

REFERENCES

1. Aleko, O. A. (2016). *Formuvannia pervynnoho sotsialnoho dosvidu dytyny u protsesi vzaiedodii suspilnoho i rodynnoho vykhovannia* [The formation of primary social experience of the child in the process of interaction of public and family education] (PhD thesis). Sloviansk: DVNZ «Donbaskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet».

2. Vainola, R. Kh., Zaitseva, Z. H., Trubavina, I. M. (2000). *Slovnyk-dovidnyk dlia sotsialnykh pratsivnykiv ta sotsialnykh pedahohiv* [Dictionary of social workers and social pedagogues]. K.: DTSSSM.

3. Voronchikhina, L. Yu. Roditskoe prosveshchenie kak uslovie podgotovki detei starsheho doskolnoho vozrasta k obucheniiu v shkole [Parent education as a condition of training of senior preschool age children to school]. *Sotsialnaia set rabotnikov obrazovaniia*. Retrieved from <http://nsportal.ru/detskiy-sad/materialy-dlya-roditeley/2012/06/12/roditskoe-prosveshchenie-kak-uslovie-podgotovki>
4. Luchshie rehionalnye praktiki roditskogo prosveshcheniia [Best regional practices for parent education]. Retrieved from <http://nra-russia.ru/glavnaya/roditskoe-prosveshchenie/luchshie-regionalnye-praktiki-roditskogo-prosveshcheniya/>
5. Petrenko, P. P. (2006). *Pedahohicheskoe prosveshchenie roditelei v otechestvennoi sisteme obrazovaniia v poslevoennye hody: teoriia i praktika* [Parent education in the domestic education system in the postwar years: theory and practice] (PhD thesis). Piatihorsk: PHPU.
6. Roditskaia akademiia. Psikhologo-pedahohicheskoe prosveshchenie roditelei. Roditskoe sobranie "Postroenie psikhologicheskogo kontakta mezhdu rebienkom u rodytelem" [The Parent Academy. Psycho-pedagogical education of parents. Parent meeting "The formation of a psychological contact between the child and the parent"]. Retrieved from <http://vashpsixolog.ru/working-with-parents/50-appensata/2045-roditskaya-akademiya-psixologo-pedagogicheskoe-prosveshchenie-roditelej?start=2>
7. Trubavina, I. M. (2000). *Zmist ta formy prosvitnytskoi roboty z batkamy* [The content and forms of educational work with parents]. K.: UDTSSM.
8. Trubavina, I. M. (2007). *Sotsialno-pedahohichna robota z simieiu v Ukraini: teoriia i metodyka* [Socio-pedagogical work with family in Ukraine: theory and methods]. Kh.: Nove slovo.
9. Trubavina, I. N. (2004). On the Ways of Parent Education. *European integration through education: traditions the present and the future* (pp. 515–522). Lublin: Maria Curie-Sklodowska universiti press.

РЕЗЮМЕ

Трубава І. Родительское просвещение в современных детских дошкольных учебных заведениях Украины.

Статья уточняет сущность современного родительского просвещения в детских дошкольных учебных заведениях, показывает ее актуальность. Методологией исследования является семейноцентрический, проблемно-ориентированный, деятельностный, аксиологический, личностно-ориентированный подходы. Результатами исследования являются определение сущности родительского просвещения в современном ДДУЗ, раскрытие их содержания, уровней осуществления, этапов работы, технологии и форм реализации, субъектов работы и форм организации их взаимодействия между собой. Практическим значением статьи является содержание и технологии просвещения. Выводами есть необходимость обновления его содержания и реализации на основе комплексно-целевой программы. Перспективой исследования является подготовка специалистов ДДУЗ к работе в новых содержательных, организационных условиях.

Ключевые слова: родительское просвещение, первичный социальный опыт ребенка, права ребенка, права родителей, комплексно-целевая программа, мультидисциплинарная команда специалистов, формы родительского просвещения, уровни родительского просвещения, этапы родительского просвещения.

SUMMARY

Trubavina I. Education of parents in modern kindergartens of Ukraine.

The article clarifies the essence of the modern parent education in pre-school education, shows its relevance in the new socio-political conditions. Methodology of the study are family-centered, problem-oriented, activity, axiological, personality-centered

approaches. In the article the following research methods are used: theoretical analysis, synthesis, generalization, allocation of principal.

The results of the study allowed to determine the nature of parental education in the modern kindergartens. The author also revealed the content of parents education, taking into account the primary social experience of the child, rights of the child, rights of the parents, child-rearing responsibilities. The first level of the grounded parental education – primary, secondary, tertiary, which take into account the age, the typical problems of children and the problem of different categories of children and their special needs. The article reveals the stages of work on parental education in kindergartens (approximately diagnostic, motivational and behavioral, social-oriented). Modern technologies and forms of realization of parental education are characterized. The author identified the subjects of work on parental education in kindergarten (doctors, psychologists, educators, social workers and others). Also the author summarized the forms of interaction between the subjects themselves. For the first time the necessity of interaction between parental education entities through complex target program is proved. The practical value of the article is justified on the basis of theoretical analysis of the works of scientists, content and parental education technology in the modern kindergarten.

In conclusion the need to update the content of parental education in kindergarten and implementing it on the basis of complex target program is substantiated. Implementation of the quality parent education is possible through the interaction of a multidisciplinary team of kindergarten professionals (doctors, psychologists, social workers, teachers). The perspective of the study is to train professionals to work in the kindergartens in new conditions.

Key words: *parental education, primary social experience of the child, child's rights, rights of parents, complex target program, multidisciplinary team of specialists, forms of parental education, levels of parental education, parental education stages.*

УДК 37.015.31:7+159.955]:316.77

Алина Шевцова

Сумской государственной университет

Ольга Конек

Сумской государственной университет

ЛОГИЧЕСКОЕ И ЭСТЕТИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ ЛИЧНОСТИ

В статье анализируются формы работы по развитию эстетического (образного) мышления в дошкольном и школьном образовании, указываются основные направления работы, способствующей развитию художественного мышления школьников в процессе преподавания русского языка. Определяются объем и содержание понятия «художественное восприятие» как основы эстетического (образного) и логического мышления. Раскрывается актуальность проблемы разработки системы заданий, способствующих развитию художественного сознания личности, заданий с целевой установкой проследить рождение художественного образа на основе анализа текстовых средств.

Ключевые слова: *логическое мышление, эстетическое мышление, художественное сознание, мыслительные способности, художественное восприятие, опознание, категоризация, трансформация, функциональный анализ текстовых средств.*